

Aleg. 29

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych zakładach rolniczych,
o gorzelni i folwarku w Dublanach.

Wysoki Sejmie !

Załatwiając poprzednie sprawozdanie Wydziału krajowego w tym przedmiocie powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 2. lipca 1901 r. następujące uchwały :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o zakładach naukowych rolniczych w Dublanach.

II. Sejm zmienia dotychczasową nazwę wyższej szkoły rolniczej na nazwę »Akademia rolnicza w Dublanach« i poleca Wydziałowi krajowemu staranie o uznanie tej zmiany ze strony c. k. rządu.

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy zawiadomił c. k. ministerstwo rolnictwa o uchwale Wys. Sejmu upraszając zarazem o zatwierdzenie wynikających wskutek tej uchwały formalnych zmian w statucie organizacyjnym szkoły. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 20. listopada 1901 l. 28.435 przyjęło do wiadomości zmianę nazwy szkoły dublańskiej i zatwierdziło zmiany w statucie.

W dniu 10. grudnia 1901 odbyła się po raz pierwszy uroczysta immatrykulacja uczniów nowo wstępujących do Akademii rolniczej w Dublanach.

W dalszym ciągu zdajemy kolejno sprawę o zakładach dublańskich za rok 1900/1901, wyjąwszy stację doświadczalną chemiczno-rolniczą, którą w myśl uwag komisji gospodarstwa krajowego objęliśmy osobnem sprawozdaniem pospołu ze stacją botaniczno-rolniczą.

I. Akademia rolnicza w Dublanach.

W roku szkolnym 1900/1901 wpisanych było ogółem 49 uczniów, z tej liczby 12 opuściło zakład z upływem roku szkolnego po ukończeniu studyów, 7 zaś uczniów przerwało studia dla odbycia służby wojskowej lub z innych powodów, reszta t. j. 30 wpisała się na II. względnie III. rok nauki. Na I. rok przyjęto 27 uczniów nowych; 24 na podstawie egzaminu dojrzałości, 3 na podstawie egzaminu wstępnego. Akademia liczy więc obecnie 57 uczniów, wśród nich 31 uczniów pochodzących z Galicji.

Internat rozszerzony dopiero przed rokiem jest już w tej chwili przepełnionym, a przyszły rok nie zdoła wszystkich uczniów pomieścić. Z ciągłego i nadspodzianie szybkiego wzrostu frekwencji, po chwilowym spadku w roku 1896/7, wnosić można niemal na pewne, że napływ uczniów jeszcze się spotęguje, zwłaszcza zwłaszcza, że w okresie od r. 1883 do 1890 miała szkoła po 66 do 83 uczniów w każdym roku. Gdyby nawet frekwencja pozostała na dotychczasowym poziomie i o przyjęcie na przyszły rok szkolny zgłosiło się znowu 27 uczniów, jak w roku ubiegłym, to i dla tej liczby po ustąpieniu 16 uczniów III. roku braknie częściowo pomieszczenia. Mimo skonstatowania potrzeby rozszerzenia internatu i mimo przekonania, że bezwzględne ograniczenie frekwencji wpłynęłoby, jak to podnieśliśmy w jednym z poprzednich sprawozdań, niekorzystnie na rozwój szkoły, nie przedstawiamy na razie Wys. Sejmowi stanowczego wniosku w tej sprawie, głównie ze względu na inne jeszcze pilniejsze inwestycje w dalszym ciągu sprawozdania uzasadnione. Tymczasowo zapobiegnie się niedostatecznej pojemności internatu przeniesieniem infirmary i pokoju gościnnego z gmachu internatowego do innego odpowiednio przygotowanego budynku zakładowego. Prowizoryczne to zarządzenie nie robi wyłomu w obowiązujących przepisach, a po pewnej zwłoce będzie można tem ściślej zastosować potrzeby zakładu do więcej już ustalonej frekwencji.

W b. r. szkolnym zaczął obowiązywać nowy program nauk różniący się w części teoretycznej nieznacznie tylko od programu dotychczasowego, jak to bliżej określiliśmy w poprzednim sprawozdaniu. Praktyczne ćwiczenia uczniów w gospodarstwie szkolnem zorganizowane będą rodzajem próby w ciągu drugiego półroczu.

Przy układaniu zasad organizacji zajęć praktycznych należało mieć szczególnie na względzie, ażeby zajęcia te, obok przepisanych dotychczasowym planem nauki zwykłych ćwiczeń i demonstracji w laboratorych i gospodarstwie, były istotnem dopełnieniem wiadomości ucznia w kierunku praktycznym, lecz nie uszczuplały zarazem zakresu nauki, nie absorbowały energii ucznia, który w ciągu trzylecia ma stosunkowo dużo materiału naukowego do przerobienia. Kierując się tą zasadą, postanowił Wydział krajowy zmodyfikować określony w naszym poprzednim sprawozdaniu program ćwiczeń i zamiast kolejnych dyżurów na folwarku, zorganizować systematyczne ćwiczenia praktyczne uczniów w gospodarstwie szkolnem w okresach wolnych od nauki tj. podczas feryi wielkanocnych i letnich. Ćwiczenia praktyczne będą obowiązkowe dla uczniów II. r. posiadających już dostateczne przygotowanie z nauk przyrodniczych, a nie zajętych jeszcze przygotowaniami do końcowego egzaminu głównego. W ciągu ćwiczeń, które trwać będą około czterech tygodni w jednym i drugim okresie, podczas najważniejszych robót polowych na wiosnę, następnie podczas żniw i uprawy jesiennej, będą uczniowie zajęci wyłącznie w polu i na folwarku, a systematyczne codzienne demonstracje pod kierunkiem dyrektora i profesorów zapoznają ich z całym tokiem gospodarstwa dublańskiego. Tak przedstawia się ogólny zarys organizacji ćwiczeń praktycznych, w najbliższej przyszłości wydane będą na podstawie zebranych doświadczeń szczegółowe i stanowczo obowiązujące przepisy.

Także w innym kierunku starano się wprowadzić do programu nauki praktyczne ulepszenia. Wydzielono więc odpowiedni obszar pola, na którym sami

uczniowie przeprowadzają doświadczenia z uprawą i nawożeniem roślin według metod przez profesora wskazanych; wprowadzono do planu nauki praktyczne ćwiczenia w użyciu i obsłudze maszyn i narzędzi rolniczych: urządzono w ubiegłym roku mleczarnię, która przerabiać będzie cały udój folwarku; założono wreszcie sadowocowy dla praktycznej nauki sadownictwa. Sądzymy tedy, że cel zamierzony przy rewizji programu nauki, podjętej i przeprowadzonej w myśl uchwał Wys. Sejmu, został osiągnięty.

Skutecznemu wykonaniu nowego programu nie stoi nic na przeszkodzie, zwłaszcza, że w ubiegłym roku pozyskał zakład odpowiednie siły nauczycielskie na dwie opróżnione w r. 1900 katedry rolnictwa i hodowli. Na profesora hodowli powołał Wydział krajowy p. Stanisława Chaniewskiego, który po ukończeniu studiów rolniczych w politechnice ryńskiej zarządzał od r. 1894 własnym majątkiem w Radzimowicach, w powiecie mławskim, biorąc czynny udział w pracach Sekcyi rolnej warszawskiego Tow. dla popierania przemysłu, jako przewodniczący Sekcyi hodowlanej. Obowiązki profesora w szkole dublańskiej objął p. Chaniewski w listopadzie z. r. — Profesorem rolnictwa zamianował Wydział krajowy dr. Kazimierza Miczyńskiego, docenta rolnictwa w politechnice lwowskiej, przyznając mu dla wyrównania poborów nadzwyczajny dodatek do płacy w kwocie 400 k. — W lipcu zeszłego roku wniósł p. Tomasz Rylski, prof. inżynierii wiejskiej prośbę o przeniesienie go po 35-letniej czynnej służbie nauczycielskiej w stały stan spoczynku. Wydział kraj. uczynił zadosę tej prośbie i poczynił równocześnie kroki celem pozyskania odpowiedniego następcy. Tymczasem podjął się p. Rylski zastępstwa prof. inżynierii za wynagrodzeniem w kwocie 3.280 k. rocznie, które znajdzie pokrycie w wyniku *intercalare*.

Etat nauczycielski szkoły dublańskiej uchwalony w r. 1894, przystosowany do ówczesnych potrzeb zakładu, nastrocza zawsze trudności, ilekroć zależy na stałym zatrzymaniu wyrobionej siły nauczycielskiej na skromnie dotowanym stanowisku profesora adjunkta lub docenta. Posady te mogą być uważane tylko jako przejściowe, zwłaszcza po regulacji i podwyższeniu płac nauczycieli w państwowych zakładach naukowych. Dbałość o dobór sił nauczycielskich skłania Wydział krajowy do przedłożenia Wys. Sejmowi wniosku na powiększenie etatu nauczycieli szkoły dublańskiej o jedną posadę profesora z płacą 2600 k. i dodatkiem aktywalnym 480 k. z równoczesnym zwinięciem jednej posady docenta z płacą 1600 k. Projektowana zmiana etatu, przewidziana już w preliminarzu budżetu szkoły na r. 1902, podwyższy wydatki ledwo o 1480 k., da zaś Wydziałowi krajowemu możność zatrzymania wyrobionej siły nauczycielskiej z prawdziwą korzyścią dla zakładu. — Na wniosek Kolegium profesorów zapreliminował Wydział krajowy w budżecie Akademii na rok 1902 zwyczajny wydatek 1200 k. na roczne wynagrodzenie asystenta rolnictwa. Wniosek swój uzasadniło Kolegium profesorów zwiększoną liczbą uczniów, którzy partjami tylko mogą być zajęci w pracowni rolniczej, co wymaga większego nakładu czasu i pracy ze strony profesora i czyni pomoc asystenta wielce pożądaną. Potrzebę utworzenia na nowo posady asystenta rolnictwa, która istniała poprzednio w zakładzie, a zwinięta została w r. 1897, ponieważ ówczesny profesor rolnictwa zrezygnował z asystenta, podniosła również komisya gospodarstwa krajowego w obradach swych nad rozszerzeniem programu ćwiczeń praktycznych, które zwiększą znacznie zakres obowiązków profesora rolnictwa. Wydział krajowy podziela te zapatrywania i uznając użyteczność asystenta jako pomocnika przy udzielaniu nauki i w pracach naukowych profesora uprasza Wys. Sejm o uchwalenie zwyczajnego kredytu w kwocie 1200 k. tytułem rocznej płacy asystenta przy katedrze uprawy roli i roślin. Do preliminarza płac profesorów i docentów wstawiliśmy nadto wydatek 200 k. na wynagrodzenie lekarza zakładowego za wykłady o ratowaniu w nagłych wypadkach i o higienie. Wysoki Sejm uchwalił w r. z. nadzwyczajny wydatek 100 k. na wynagrodzenie za wykłady o ratowaniu w nagłych wypadkach, ponieważ zaś do wykładu dodano obecnie naukę higieny, zwiększamy wydatek do kwoty 200 k.

Bliższe szczegóły o rozwoju zakładu, o postępach uczniów, o pracach naukowych i podróżach profesorów zawiera załączone sprawozdanie dyrekcyi zakładów dublańskich.

Wskazując na to sprawozdanie przechodzimy w dalszym ciągu do spraw administracyjnych.

Preliminarz budżetu Akademii na rok 1902 wykazuje niedobór do pokrycia z funduszu kraj. w kwocie 111.701 k., wyższy od niedoboru zeszłorocznego o 12.600 k. Na zwiększenie niedoboru wpływa wzrost wydatków w rubryce V. pensye i emerytury, w rubryce VII. potrzeby naukowe, w rub. VIII. spłata długu hipotecznego, i w rub. XI. utrzymanie internatu. Do uzasadnień umieszczonych w przedłożonym Wys. Sejmowi preliminarzu dodajemy następujące jeszcze wyjaśnienia. Wśród wydatków na potrzeby naukowe prelinujemy po raz pierwszy w b. r. kwotę 1430 k. na utrzymanie mleczarni jako środka naukowego obu szkół rolniczych, zaliczając tu roczne wynagrodzenie laboranta, uzupełnienie przyrządów i inne bieżące wydatki. Koszt ruchu mleczarni przeprowadzony będzie rachunkowo w obrębie administracji folwarku, mianowicie płacić będzie mleczarnia po 10 g. za litr mleka funduszowi folwarku, a nadwyżka osiągnięta przy sprzedaży produktów mleczarskich wykazaną będzie jako osobna pozycja dochodów funduszu Akademii. Takie budżetowanie będzie najodpowiedniejsze dla małych rozmiarów mleczarni, nie wpłynie wcale na budżet folwarku, a pozwoli ocenić rentowność ruchu mleczarni.

Wzrost wydatków na utrzymanie internatu tłumaczy się zwiększeniem frekwencji. Liczba uczniów podniosła się z 46 na 57, należało zatem zakupić w ubiegłym roku zupełne urządzenia do 11 pomieszczeń uczniów, nadto do pokoju gościnnego i trzech infirmeryi, ponieważ zaś ten nieprzewidziany wydatek wynoszący 3840 k. poniesiono zaliczkowo bez budżetowego pokrycia, upraszamy Wys. Sejm o przyznanie w br. nadzwyczajnego kredytu, wstawionego w wymienionej sumie do preliminarza budżetu Akademii. Inne wydatki na utrzymanie internatu są zrównoważone wyższym w b. r. dochodem z opłat uczniów.

W rub. VIII. preliminarza wstawiliśmy zwyczajny wydatek 4.650 k. tytułem pierwszej raty rocznej na spłatę pożyczki hipotecznej zaciągniętej w Banku krajowym na podstawie uchwały Wys. Sejmu z d. 21. grudnia 1900 r. Przy zrealizowaniu uczyniła pożyczka, po strąceniu dyferencji kursu listów zastawnych, 91.000 k. po odjęciu następnie należności skarbowej i raty wstępnej osiągnęliśmy netto 87.326 k. Z tej sumy przypada do zwrotu funduszowi krajowemu 41.519 k. wydanych w r. 1900 i 1901 na budowę i wewnętrzne urządzenie nowego skrzydła internatu, reszta w kwocie 45.807 k. posłuży na pokrycie kosztów budowy piętrowego domu mieszkalnego i części kosztów kanalizacji zakładów dublańskich. Wymieniony budynek będzie ukończonym w b. r. i oddanym do użytku na mieszkania czterech funkcyonaryuszów, zajmujących dotąd frontową część zabudowania niższej szkoły, i na mieszkaniu profesora fizyki, który tymczasem musiał zamieszkać we Lwowie.

Nowy budynek piętrowy przybywa tedy w miejsce zniszczonej zębem czasu części zabudowania niższej szkoły, nie przysparza jednak nowych pomieszczeń. Dla usunięcia faktycznego braku w tym względzie konieczne są dalsze inwestycje, co zaznaczyliśmy już w wstępie naszego sprawozdania. Dwa pomieszczenia opróżnione poprzednio wskutek ustąpienia profesorów rolnictwa i hodowli, zajęli prof. Chaniewski i docent dr. Pańkowski, który dotychczas pobierał relutum na pomieszkanie. Dla nowomianowanego profesora rolnictwa zabrakło pomieszkania, Wydział krajowy przyznał mu zatem relutum na pomieszkanie we Lwowie. Ten stan rzeczy powinien być jak najrychlej usuniętym, gdyż pomijając koszt i uciążliwość dojazdów do zakładu, powinien profesor rolnictwa z mocy swych obowiązków mieć stałą siedzibę w Dublanach. Z uwagi na to, Wydział krajowy udaje się do Wys. Sejmu z prośbą o przyznanie na r. b. nadzwyczajnego kredytu w kwocie 15.000 k. na budowę domu mieszkalnego dla jednego profesora Akademii rolniczej w Dublanach. Wyszczególniony kredyt prelinujemy osobno w rub. XV. budżetu krajowego, ponieważ plan i kosztorys budowy wygotowano już po zamknięciu preliminarza budżetu szkół rolniczych w Dublanach. W razie uchwalenia środków na budowę domu Wydział krajowy zwróciłby się również do c. k. rządu z prośbą o subwencję na częściowe pokrycie kosztów budowy, a oczekiwać można, że rząd nie odmówi jednorazowego zasiłku.

W rub. XV. budżetu krajowego prelinujemy również nadzwyczajny wydatek w kwocie 3.632 k. na uzupełnienie kanalizacji zakładów dublańskich. Wydział

krajowy zarezerwował wprawdzie na ten cel 3.000 k. z funduszu uzyskanego przez zaciągnięcie pożyczki, atoli szczegółowy kosztorys sporządzony po ustaleniu trasy kanałów w r. 1901 przewyższa zarezerwowaną kwotę o 3.632 k. Upraszając Wys. Sejm o przyznanie środków na przeprowadzenie kanalizacji, powołujemy się na sprawozdanie z r. 1900, gdzie uzasadniliśmy szczegółowo potrzebę tej inwestycji.

Wobec czynnego udziału profesorów Akademii rolniczej w pracach Tow. gospodarskiego, Zarządu Kolek rolniczych, tutejszych Towarzystw naukowych, pożądanem było od dawna telefoniczne połączenie zakładów dublańskich ze Lwowem. Przemawiają zatem także inne względy praktyczne, że wymienimy potrzebę doraźnego niejednokrotnie porozumienia się z docentami dojeżdżającymi ze Lwowa lub z dostawcami materiałów budowlanych i innych artykułów, szczególnie zaś ułatwienie dla coraz większej liczby korzystających z usług stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej, pozostającej znowu w ścisłym związku z Tow. gospodarskiem i firmami handlowymi. Wymiana zdań za pomocą telegramów bywa za kosztowną i nie jest dość dogodną — telefoniczne połączenie zbliży istotnie zakłady dublańskie do stolicy. Gdy obecnie Komitet Tow. gospodarskiego zwrócił się do Wydziału krajowego z prośbą o urządzenie w Dublanach stacji telefonicznej w interesie Tow. gospodarskiego i oświadczył gotowość przyczynienia się do pokrycia kosztów kwotą 600 k. z własnych funduszy, postanowił Wydział krajowy uczynić zadość tej dawno odczutej potrzebie, skoro tylko uzyska upoważnienie od Wys. Sejmu. Koszt połączenia telefonicznego wyniesie ogółem 2000 k., które mogą być uiszczone w czterech rocznych ratach. Potrącając 600 k. zaoferowanych przez Tow. gospodarskie, poniosłby fundusz krajowy, w razie uchwalenia przedstawionego Wys. Sejmowi wniosku, jednorazowy wydatek 1.400 k., które zapreliminujemy w trzech rocznych ratach po 470 k. od r. 1903 począwszy.

W kwestyi dostarczenia zakładom dublańskim dobrej wody użytkowej nie możemy i w tym roku przedstawić Wys. Sejmowi stanowczych wniosków. Doprowadzenie wody z odległych o 10 km źródeł grzybowickich jest stosunkowo bardzo kosztownem i musi wobec innych niezaspokojonych potrzeb zakładów ustąpić na plan dalszy, mimo ukończenia pomiarów i badań wstępnych. Praktyczniejszym może się okazać wygotowany przez Dyrekcyę szkół dublańskich projekt instalacji przyrządów uwalniających wodę od związków żelaza, głównej wady zaskórnych wód miejscowych. Przedłożony kosztorys takich urządzeń opiewa na 14.000 k. niemniej przeto wskazana jest ogłębność. Dopiero po przeprowadzeniu prób i wszechstronnem zbadaniu projektu Dyrekcyi będzie mógł Wydział krajowy wystąpić z dojrzałymi wnioskami.

II. Niższa szkoła rolnicza.

Przebieg nauki w roku szkolnym 1900/1901 był normalnym. Frekwencja utrzymuje się na tym samym zadowalniającym poziomie, a ograniczoną jest tylko liczbą miejsc w internacie. Na rok bieżący zgłosiło się 44 nowych kandydatów, w miarę miejsca przyjęto tylko 16, razem z wpisanymi na II. i III. rok nauki 40 uczniów.

Po ukończeniu budowy domu mieszkalnego i usunięciu pomieszczeń funkcyjnych z drewnianej, najwięcej zniszczonej części zabudowania niższej szkoły zaprojektuje Wydział krajowy zapowiadzaną już gruntowną restauracyę tego zabudowania.

Preliminarz wydatków niższej szkoły na r. 1902 zamknięto niedoborem 22.400 k. mniejszym o 900 k. od niedoboru zeszłorocznego.

III. Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

Na kurs gorzelniczy 1901/2 zapisało się 32 uczniów. Do programu nauk wprowadzono nowy wykład o fermentach, uwzględniany dotąd w szczupłym zakresie przy ogólnej nauce gorzelnictwa. Wobec rozwoju i postępu w przemyśle fermentacyjnym należało rozszerzyć dział nauki o fermentach i objąć go osobnym wykładem, który poruczył Wydział krajowy p. Syniewskiemu, docentowi politechniki lwowskiej za wynagrodzeniem 300 k. rocznie.

Budżet gorzelni na rok 1902 nie wykazuje w wydatkach zwyczajnych żadnych różnic w porównaniu z r. 1901. W wydatkach nadzwyczajnych prelinujemy 500 k. na naprawę rynien i dachu gorzelni, tudzież na różne drobniejsze adaptacje w izbie aparatuwej, fermentacyjnej i słodowni.

IV. Folwark.

Preliminarz budżetu folwarku na r. 1902 zamknięto małą nadwyżką w dochodach. Zestawiono tu jednak tylko bieżące wydatki i dochody folwarku, osobny kredyt nadzwyczajny w kwocie 12.000 k. na budowę domu mieszkalnego dla rządcy folwarku prelinuje Wydział krajowy w rub. XV. budżetu krajowego, ponieważ kosztorys budowy zatwierdzono już po zamknięciu prelinarza folwarku. W poprzednim sprawozdaniu podnieśliśmy, iż budowa ta jest rzeczą nie cierpiącą zwłoki. Mieszkanie rządcy mieści się pospołu z mieszkaniem służby szkolnej, z kuchnią i spiżarnią czeladną w drewnianym budynku, pamiętającym czasy założenia szkoły, utrzymywanym w ostatnich latach z trudem tylko w jakim takim stanie mieszkalnym. Budynek ten stał się jednak rudera, dalsze naprawy są już niewykonalne, nie możliwą także choćby gruntowniejsza restauracja, gdyż powały i ściany są doszczętnie zbutwiałe.

Ponieważ koszt postawienia nowego budynku, który objąłby wszystkie części składowe obecnego, o 300 m. kw. powierzchni zabudowanej, obliczono na 20.000 k. projektujemy ze względu na wysokość wydatku rozebranie w b. r. tylko jednej części budynku, obejmującej mieszkanie rządcy, kuchnię i spiżarnię czeladną — i odbudowanie tej części kosztem 12.000 k. Budowę zarządzi Wydział krajowy bezzwłocznie po uchwaleniu kredytu i dołoży starań, aby pod zimę można ją oddać do użytku.

Alegat 2 Szczegółowy obraz toku gospodarstwa szkolnego w r. 1900/1901 podaje łącznie z sprawozdanie administratora folwarku.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o kraj. zakładach rolniczych, o szkole gorzelniczej, gorzelni i folwarku w Dublanach.
- II. Sejm zwiększa etat nauczycieli Akademii rolniczej w Dublanach o jedną posadę profesora z płacą 2.600 k. i dodatkiem aktywalnym 480 k. rocznie.
- III. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na r. 1902 kredyt w łącznej sumie 31.632 k., mianowicie a) 15.000 k. na budowę domu mieszkalnego dla jednego profesora Akademii rolniczej w Dublanach, b) 12.000 k. na budowę domu mieszkalnego dla rządcy folwarku, c) 3.632 k. na uzupełnienie kanalizacyi zakładów dublańskich.
- IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby poczynił starania u c. k. rządu o przyznanie zasiłku z funduszków państwowych na pokrycie połowy kosztów budowy domu mieszkalnego dla jednego profesora.
- V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do urządzenia w Dublanach stacyi telefonicznej i połączenia jej ze stacją centralną we Lwowie kosztem 1400 k. rozłożonym na trzy lata od r. 1903 począwszy.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskłem.

Marszałek krajowy :

A. Potocki w. r.

Sprawozdawca :

Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego,

Sprawozdanie

Dyrekcji kraj. szkół rolniczych w Dublanach

za czas od 1. października 1900 do dnia 30. września 1901.

I. Akademia rolnicza.

W roku szkolnym 1900/1 uczęszczało 49 uczniów zwyczajnych a mianowicie:

pozostałych w zakładzie z roku 1898/9 i 1899/1900	32
przyjętych w roku 1900/1	17
Razem .	49

Z tych było na I. roku	17
» » » » II. »	18
» » » » III. »	14
Razem .	49

Stosownie do odbytych studyów było:

z wyższych zakładów naukowych	14
przyjęto na podstawie egzaminu dojrzałości	25
» » » » » wstępnego	10
Razem .	49

Według stanu rodziców było:

Synów właścicieli większych posiadłości ziemskich	17
» dzierżawców » » » »	10
» właścicieli mniejszych » » » »	7
» przemysłowców, urzędników i innych	15
Razem .	49

Na rok szkolny 1901/02 wpisało się ogółem 56 uczniów zwyczajnych.

Egzamina

Uczniowie Akademii rolniczej składają:

1. egzamina szczegółowe z poszczególnych nauk zasadniczych i pomocniczych w I. i II. roku studyów;
2. egzamin główny z rolnictwa, chemii rolniczej, hodowli i administracji z końcem III. roku studyów.

Egzaminów szczegółowych złożono :

ze stopniem celującym	62
» » bardzo dobrym	81
» » dobrym	60
» » dostatecznym	48
Razem	251

Według nauk złożono:

z fizyki	47
z chemii	30
» mineralogii, petrografii i geologii	47
» botaniki ogólnej i szczegółowej i fizyolog. rośl.	27
» zoologii i anatomii	44
» inżynierii wiejskiej	27
» ekonomii	29
Razem	251

Obowiązujących kollokwiów złożono w bieżącym roku szkolnym 107.

Do egzaminu pisemnego klauzurowego przedwakacyjnego zgłosiło się 9 kandydatów, do egzaminu powakacyjnego 1 kandydat.

Do egzaminu głównego ustnego przed i po wakacyjnego zgłosiło się z dwunastu uczniów III r., (dwóch wystąpiło ze szkoły z początkiem 6-go półrocza) którzy ukończyli studia, dziewięciu. Na egzaminatorów zaproszono: Ks. Witolda Czartoryskiego, hr. Stanisława Stadnickiego, JW. Tadeusza Langiego, Władysława Struszkiewicza, Dra Władysława Żeleńskiego i Dra Emila Godlewskiego. Ponieważ egzamin trwał przez dwa dni, a to w czasie posiedzeń sejmowych, przybyli tylko pp.: Władysław Struszkiewicz i Tadeusz Langie, przeto w skład komisji wchodził: jako przewodniczący pierwszego dnia p. Tadeusz Langie, drugiego zaś dnia p. Władysław Struszkiewicz, jako zastępcy nieobecnych: Dyrektor Juliusz Frommel i prof. Józef Mikułowski-Pomorski, a z grona Kollegium profesorów: Dr. Stefan Pawlik, Dr. Kazimierz Miczyński i docent Dr. Mieczysław Pankowski. Egzamin odbył się w obecności reprezentanta Wydziału krajowego, p. Oktawa Sali, członka Komisji Sejmowej gosp. kraj. p. Dra Mikołaja Krzysztofowicza, i Rady Wydziału krajowego, Dra Ignacego Szyszyłowicza, tudzież Rady Namiestnictwa, p. Bogumiła Szeligowskiego, jako Komisarza rządowego.

Komisja egzaminacyjna przyznała 2 kandydatom stopień celujący, 3 bardzo dobry, 3 dobry, 1 dostateczny.

Miejsca funduszowe i stypendya.

W roku szkolnym 1900/1 nadano z fundacyi przeznaczonych dla uczniów krajowej Wyższej Szkoły rolniczej w Dublanach na podstawie dekretów Wysokiego Wydziału krajowego, Wysokiego c. k. Namiestnictwa i Świetnego c. k. galicyjskiego Towarzystwa gosp., ogółem 11. stypendyów w łącznej kwocie 3.926 Koron.

Nadto nadał Wydział krajowy 12 uczniom miejsca funduszowe.

Wycieczki.

Oprócz zwykłych wycieczek odbywających się co tygodnia pod kierunkiem profesorów rolnictwa i hodowli, i jednej wycieczki z docentem gospodarstwa rybnego do Opar, urządzono w roku sprawozdawczym pod przewodnictwem profesorów: Dra Romana Wawnikiewicza, Dra Stefana Pawlika, Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego i docenta Dra Mieczysława Pankowskiego, z uczniami II, i III. r. wycieczkę na Śląsk pruski mianowicie w dniu 19 i 30 maja do dóbr ordynackich Ks. Henryka Pless, a 31. maja i 1. czerwca do dóbr Kuchelna, własności Karola Lichnowskiego.

W dobrach Ks. Pless mieli uczniowie sposobność oglądać słynne melioracje łąk i torfowisk, jedno z najstarszych na kontynencie, z różnymi systemami polowymi i przemysłem rolnym. (Wielki browar w Tychowie).

W dobrach Kuchelna zwiedziła wycieczka najnowsze systemy gospodarskich budowli, domy mieszkalne dla parobków i robotników, parową orkę, zaś w Helwetiuhof motory parowe dla wszystkich machin na folwarku, a w Welikunt motory elektryczne; następnie cukrownię, bardzo obszerną produkcję buraków cukrowych, hodowlę bydła rogatego, tudzież koni i trzody chlewnej. Obszerniejsze sprawozdanie z wycieczki ogłosił prof. Pawlik w »Rolniku« 1901.

Grono nauczycielskie.

Juliusz Frommel, dyrektor zakładu, przewodniczący Kollegium profesorów

Profesorowie:

Pańkowski Kazimierz, profesor hodowli zwierząt gospodarskich (zmarł dnia 13. lipca 1901 r.

Rylski Tomasz, profesor inżynierii wiejskiej.

Wawnikiewicz Roman, Dr. profesor chemii i technologii, dyrektor szkoły gorzelniczej.

Raciborski Maryan, Dr. profesor botaniki, anatomii i fizjologii roślin.

Mikułowski-Pomorski Józef, profesor rolnictwa i chemii rolniczej, kierownik stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej.

Pawlik Stefan, Dr. profesor administracyi wiejskiej.

Pawlikowski Jan Gwalbert, Dr. profesor ekonomii politycznej, statystyki i ustaw rolniczych.

Miczyński Kazimierz, Dr. profesor uprawy roli i roślin.

Profesorowie adjunkci:

Manasterski Piotr, prof. mineralogii, petrografii i geologii.

Kowalewski Mieczysław, Dr. profesor morfologii, fizjologii i systematyki zwierząt.

Szule Kazimierz, prof. fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii, Sekretarz Kollegium profesorów.

Docenci:

Pańkowski Mieczysław, Dr. docent hodowli zwierząt gospodarskich.

Kubicki Józef, docent weterynaryi z tytułem profesora.

Sokołowski Stanisław, docent leśnictwa.

Sawczyński Henryk, Dr. praw, docent historii i literatury polskiej.

Blauth Jan, starszy inżynier, docent melioracyi rolniczych.

Rozwadowki Tadeusz, inżynier, docent rybactwa.

Kapelani zakładowi.

Ks. Jaszowski Błażej obrz. rzym.-kat. Dr. św. Teologii, prof. uniwersytetu we Lwowie.

Ks. Konowalec Włodzimierz, obrz. gr.-kat.

Kancelarya Dyrekcji.

Dyrektor j. w.

Sekretarz: Wieleżyński Bolesław.

Kasyer-rachmistrz: Popowicz Józef.

Mundant: Świątecki Antoni.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki

Dr. Trzeciński Bogusław.

Administracja domu zakładowego.

Połowicz Michał, administrator, 1 magazynier, 1 portyer, 2 służących, 2 stróżów.

Służba zakładowa.

1 woźny, 1 dozorca i 2 stróżów.

Pracownie, zbiory i muzea.

Pracownia botaniczna.

Kierownik: prof. Dr. Raciborski Maryan.

Asystent: Krzemieniewski Seweryn.

Laborant: Rzemyskowski Józef.

Ogród botaniczny.

Kierownik: prof. Dr. Raciborski Maryan.

Asystent: Krzemieniewski Seweryn.

Ogrodnik: Mentzel Emil.

Pomocnik ogrodn. Wieczorkowski Marek.

Pracownia i muzeum zoologiczne

Kierownik: prof. adj. Dr. Kowalewski Mieczysław.

Preparator: Znatowicz Eugeniusz.

Laborant: Salak Ignacy.

Gabinet fizyczny.

Kierownik: prof. adj. Szulc Kazimierz.

Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia chemiczna.

Kierownik: prof. Dr. Wawnikiewicz Roman.

Adjunkt, pełniący obowiązki asystenta: Manasterski Piotr.

Laborant: Hrapp Stefan.

Gabinet mineralogiczny.

Kierownik: prof. adjunkt Manasterski Piotr.
Laborant: Hrapp Jan.

Pracownia chemii rolniczej.

Kierownik: prof. Mikułowski-Pomorski Józef.
Laborant: Robak Jan.

Pracownia rolnicza i muzeum.

Kierownik: prof. Dr. Miczyński Kazimierz.
Laborant: Robak Jan.

Muzeum inżynierii wiejskiej.

Kierownik: prof. Ryłski Tomasz.
Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia mleczarska.

Kierownik: prof. Pańkowski Kazimierz.
Docent: Dr. Pańkowski Mieczysław.
Laborant: Salak Ignacy.

Stacya meteorologiczna.

Kierownik: prof. adj. Szulc Kazimierz.
Laborant: Śliwa Józef.

Zbiory administracyjne.

Kierownik: prof. Dr. Pawlik Stefan.
Zbiory melioracyi rolnych, leśnictwa, rybactwa, fizjologii zwierząt i anatomii powierzono opiece miejscowych docentów.

Biblioteka i czytelnia profesorska.

Kierownik: prof. adjunkt Szulc Kazimierz.

Podróże i prace członków grona nauczycielskiego.

Profesor Dr. Maryan Raciborski urządził szereg wycieczek po kraju dla badania chorób roślinnych w kraju, tudzież zajmował się badaniem uprawy tytoniu w Galicyi. Ogłosił drukiem: *Ueber die Keimung der Tabacksamen* (Bull. de l' Institut Bot. de Buitenzorg Nr. VI). *Ueber die Verzweigung* (Annales du Jardin bot. de Buitenzorg 1901). Rozwój botaniki w XIX. stuleciu zagranicą, i u nas (Kosmos. Lwów 1901).

Profesor Józef Mikułowski-Pomorski brał udział w zjeździe przyrodników czeskich w Pradze, na którym wygłosił odczyt: „O wpływie czynników zewnętrznych na działanie nawozów“. — Uczestniczył w 73cim zjeździe niemieckich przyrodników w Hamburgu. Na zaproszenie Towarzystwa rolniczego poznańskiego wygłosił odczyt na zebraniu tego Towarzystwa w dniu 16 października p. t. Przechowywanie i użycie obornika w świetle nowych badań. Odbył wycieczkę po W. Księstwie Poznańskiem dla zbadania stosunków rolniczych.

Ogłosił drukiem:

V. Sprawozdanie stacyi chemiczno-rolniczej w Dublanach. — „*Der Einfluss der Vertheilung des Düngers auf seine Wirkung*“ (Zeitschrift f. landw. Versuchswesen in Oesterreich).

Prof. Dr. Stefan Pawlik uzyskawszy zasiłek od Wydziału krajowego, zwiędził wystawę rolniczo-przemysłową w Lublinie nadto dzięki uprzejmości właścicieli miał sposobność szczegółowego zaznajomienia się z zakładami przemysłowymi w Lublinie i w okolicy. — I tak zwiedził młyn parowy oraz magazyny warantowe Braci Krause, fabrykę narzędzi i machin rolniczych Wolskiego i Spki, garbarnię Braci Domańskich, oraz cukrownię akcyjną »Lublin«. — Sprawozdanie szczegółowe z tej wycieczki podał w »Rolniku«.

W czasie feryi zwiedził gospodarstwa mniejsze i większe na Śląsku austriackim. Z wycieczki dorocznej z uczniami ogłosił obszerniejsze sprawozdanie w Rolniku p. t. »Z wycieczki naukowej Dublańczyków na Śląsk pruski«.

Brał udział w I Zjeździe Przemysłowców polskich w Krakowie, gdzie przedłożył referat p. t. Fabryczny wyrób artykułów masarskich na eksport.

Prócz tego ogłosił drukiem: Przyczynę do znajomości handlu nasionami w naszym kraju.

Profesor Dr. Kazimierz Miczyński redagował czasopismo »Rolnik« organ urzędowy c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego.

Na zlecenie komisji fizyograficznej krakowskiej Akademii Umiejętności przeprowadzał wspólnie z p. Konradem Mościskim badania gleby w okolicy Cieszanowa, w gminach Oleszyce, Zabiola, Stare sioło, Licha woła, Lipiny na obszarze ogólnym około 50 kwadr. klmtr. i wypracował mapę pedologiczną (gleboznawczą) tych okolic.

Ogłosił drukiem między innemi następujące prace i artykuły:

O mieszańcach zbożowych. »Kosmos« 1900.

W czasopiśmie »Rolnik« od 1. października 1900 do 30. października 1901. Kongres międzynarodowy dla sprzedaży zboża w Wersalu 1900, Kongres rolniczy w Paryżu 1900 r. Nieco ze stosunków Danii. Nowe poglądy na znaczenie wyboru ziarna do siewu. O uprawie łąk w jesieni Wpływ nawozów zielonych na urodzajność roli. Szkodniki na zbożach: drutowce, zbożówka rolnicza, łokoś garbatek. Oziminy na wiosnę. Wystawa maszyn rolniczych w Przeworsku. O potrzebach nawozowych chmielu. Zużytkowanie spirytusu pozakontyngentowego. Znaczenie gęstości siewu.

Prof. adjunkt Kazimierz Szulc prowadził w dalszym ciągu spostrzeżenia meteorologiczne, których wyniki były drukowane w »Sprawozdaniach Komisji Fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie«. w Jahrbücher der k. k. Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien« i w »Jahrbücher des k. k. hydrographischen Central-Bureau's«.

Zwiedził w czerwcu 1901 wystawę przemysłowo-rolniczą w Lublinie, i należał do komitetu sędziów działu naukowego »instrumenty fizyczne«.

Docent Dr. Mieczysław Pańkowski zastępował w półroczu zimowym roku szkolnego 1900/1 częściowo, w letnim zaś całkowicie, profesora hodowli w wykładach i konwersatoryach w Szkole Wyższej. Brał udział w wycieczce, urządzonej staraniem oddziału lwowskiego c. k. Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego do Drohowyża — w celu zwiedzenia stacji rządowej ogierów, jak również w wycieczkach słuchaczy Wyższej Szkoły do Tarnowa dla zwiedzenia stadniny arabskiej p. Łobosia i do Prus dla poznania obory bydła fryzyjskiego p. Krzeczunowicza. Uczestniczył również w dorocznej większej wycieczce profesorów i uczniów Szkoły dublańskiej na Śląsk pruski do Pszczyny (Pless) i Raciborza.

Przedłożył Wydziałowi krajowemu obszernie sprawozdanie pisemne z odbytej w roku ubiegłym dłuższej podróży naukowej do Francji, Danii i Anglii.

Ogłosił drukiem: »Wystawa inwentarzy żywych w Paryżu (Tygodnik rolniczy 1901) »Szkice z podróży« (odbitka z Tygodnika rolniczego 1901).

Nadinszyner Jan Blauth ogłosił drukiem:

Nawodniania w południowej Rosji. Torf w Przemysle. Torf na opał.

Biblioteka Akademii rolniczej.

W ciągu roku 1900/1 przybyło do biblioteki Akademii rolniczej w Dublanach dzieł 124, tomów 139, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	dział 66	tomów 72
» » przyrodniczych	» 47	» 55
» » społecznych	» 5	» 5
» bibliografii i rozmaitości	» 6	» 7

Razem dzieł 124 tomów 139

Z tej liczby:

W języku polskim	dział 27	tomów 40
» niemieckim	» 86	» 88
» francuskim	» 1	» 1
» angielskim	» 6	» 6
» rosyjskim	» 2	» 2
» łacińskim	» 2	» 2

Razem dzieł 124 tomów 139

Ogółem z dniem 1. października 1901 liczyła biblioteka dzieł 4,167, tomów 6,577.

W ciągu roku 1900/1 otrzymała biblioteka czasopism i roczników 66 a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	26	w tem bezpłatnie 7
» » przyrodniczych	22	» » 7
» » społecznych	2	» » 1
» bibliografii i rozmaitości	11	» » 9

Razem 66 w tem bezpłatnie 24

Z tego: w języku polskim	25
» niemieckim	40
» angielskim	1

Razem . 66

Ogród botaniczny.

Z wiosną 1901. skopano i założono część naukową zupełnie na nowo. Podzielono ją na dział systematyczny, dział biologiczny i dział roślin użytkowych. Do tych ostatnich doliczyć wypada dział zbóż w około 200 odmianach, wysiewy po za ogrodem botanicznym i pole doświadczalne z tytoniem, również po za ogrodem. Ze można było w ogrodzie — przy bardzo małych funduszach — plan powyższy przeprowadzić, zawdzięczamy pomocy licznych ogrodów botanicznych krajowych i obcych, które nieszczerzyły bezpłatnego nadsyłania roślin i nasion.

Pracownia i muzeum botaniczne.

Do pracowni zakupiono duży mikroskop i mikrotom, nieco przyrządów fizyologicznych, oraz przyrządy do badań nad chorobami roślin.

Dla założenia muzeum zakupiono słoje i zaczęto je wypełniać materiałem demonstracyjnym w alkoholu i formolu; zarazem zebrano materiał do ćwiczeń dla uczniów.

Muzeum mechaniczne.

Do muzeum mechanicznego zakupiono model spichrza »Silo«, żniwiarkę jednokolną, i siewnik rzędowy.

Muzeum i pracownia zoolog.-zootom.

W roku bieżącym muzeum zoologiczne uzupełnione zostało kilkoma okazami zwierząt wypchanych i kilkoma preparatami robaków pasożytnych.

Pracownia zoologiczna nabyła 1 duży mikroskop Zeissa najnowszej konstrukcji dla robót precyzyjnych, oraz kilkanaście dzieł dla biblioteki podręcznej.

Stacya meteorologiczna.

Zakupiono samopiszący anemometr Robinsona, termometr Max. i Min. barometr metalowy, nową chorągiewkę Wilda w miejsce starej, zużytej. Stacya otrzymywała bezpłatnie codzienne sprawozdania o stanie pogody w Europie, wydawane przez wiedeński instytut meteorologiczny. Z wiosną r. 1902 stacya zaczęła prowadzić spostrzeżenia magnetyczne z pomocą przyrządów, które będą przeniesione do Dublin z Obserwatorium Politechniki lwowskiej.

W prowadzeniu spostrzeżeń meteorologicznych brali udział słuchacze I. r.

Gabinet fizyki.

Zakupiono wagę hydrostatyczną, kalorymetr Weinholda, przyrząd Tyndall'a do doświadczeń nad ciepłem gatunkowem.

Muzeum hodowlane i pracownia mleczarska.

Do muzeum zakupiono szafę dla pomieszczenia zbiorów wełn, tablice Pussha do oceny budowy bydła rogatego, 40 fotografii różnych zwierząt gospodarskich, premiiowanych na rozmaitych wystawach niemieckiego towarzystwa rolniczego, kagańce dla bydła do przeprowadzania doświadczeń z żywieniem zwierząt, automat do odmierzania alkoholu amyłowego przy oznaczaniu tłuszczu w mleku metodą Gerbera i kilka pomniejszych przyrządów do analiz mleka.

W oborze folwarcznej przeprowadził doc. Dr. Mieczysław Pańkowski przy pomocy słuchaczy Akademii porównawcze doświadczenia ze zmianą stosunków karmowych w paszy 3 krów oldenburskich i 3 anglerskich, jak również porównawcze doświadczenia z użyciem na karmę dla krów mlecznych otrąb pszennych i żytnich.

Muzeum mineralogiczne.

Sprowadzono w r. 1901 następujące okazy: Model uniwersalny do demonstracyi układów krystalograficznych za 20. K. Dalszy ciąg modeli do wykazania układu złożenia i wzajemnego stosunku skał pomiędzy sobą.

Apteka zakładowa.

Do apteki zakładowej zakupiono dzieło z tablicami Dra Hornera i przybory do wykładów pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, przyrząd aspiracyjny do wypuszczania płynu z klatki piersiowej, trokar, narzędzia do tracheotomii, maszynki elektryczne z prądem stałym i przerywanym, nadto inne drobniejsze przyrządy.

Kronika zakładu.

Szkoła dublańska poniosła w b. r. bolesną stratę przez zgon nieodżałowanego profesora ś. p. Kazimierza Pańkowskiego. Chcielibyśmy także w tem miejscu poświęcić kilka słów szczerego żalu pamięci zmarłego, który około szkoły i rolnictwa krajowego niespożyte położył zasługi.

W roku szkolnym 1900/1 zaszczytliwi Akademię kilkakrotnie swemi odwiedzinami: Jego Excelencya Pan Marszałek krajowy hr. Stanisław Badeni, Radca Dworu J. W. Pan Dr. Weinzierl, Radca Sekc. Dr. Zimmerauer, c. k. Radca Dworu J. W. Pan Władysław Struszkiewicz, J. W. P. P. członkowie Wydziału krajowego Mieczysław Onyszkiewicz, Stanisław Brykczyński i Dr. Józef Wereszczyński; członkowie Kuratorii: J. W. Pan Tadeusz Langie, J. W. P. Pan hr. Stanisław Stadnicki, Radca c. k. Namiestnictwa J. W. Pan Bogumił Szeligowski.

Wycieczkę do Dublan urządzili pomiędzy innymi profesorowie i uczniowie c. k. Akademii weterynarskiej, szkoły lasowej we Lwowie i szkoły rolniczej w Czerniowcach.

Stosunki zdrowotne na obszarze dworskim Dublany w roku sprawozdawczym przedstawiały się następująco: najwięcej panowała influenza, której było 68 wypadków; szkarlatyny, panującej w tym roku we wsi Dublany, na obszarze dworskim były tylko dwa wypadki u służby zakładowej, mieszkającej na wsi. Z innych chorób było 8 wypadków silniejszej zimnicy i 2 dysenteryi.

Kończąc na tem sprawozdanie o Akademii rolniczej uważa Dyrekcya za swój obowiązek zwrócić ponownie uwagę Wysokiego Wydziału krajowego na trzy dotkliwe braki, których usunięcie leży w interesie zakładów dublańskich i ich dalszego rozwoju, a mianowicie na:

1. Brak dobrej wody w dostatecznej ilości.
2. Brak połączenia telefonicznego Dublan ze Lwowem.
3. Brak regularnej komunikacyi pomiędzy Lwowem i Dublanami.

II. Niższa szkoła rolnicza.

Na rok szkolny 1900/1 przyjęto ogółem 41 uczniów mianowicie:

na rok III.	.	.	.	.	13
„ „ II.	.	.	.	.	11
„ „ I.	.	.	.	.	17
Razem					41

W ciągu roku wydano 2 uczniów, uwolniono 4 uczniów, z końcem roku było zatem 35 uczniów. Dwunastu uczniów ukończyło cały trzyletni kurs nauki i otrzymało świadectwo uzdolnienia na pisarzy ekonomicznych i dozorców, mianowicie 3 z postępem bardzo dobrym, 7 z postępem dobrym, 2 z postępem dostatecznym. Pozostałych na I. i II. roku 23 uczniów przyjęto na rok II. i III. O przyjęcie do szkoły na r. 1901/2 zgłosiło się 44 nowych kandydatów, z tego po złożeniu egzaminu wstępnego przyjęto do zakładu 14 uczniów na I. rok, 2 na II. rok nauki.

Oprócz nowo przyjętych w b. r. przybył na III. roku dawny uczeń, wysłużywszy trzy lata w wojsku. — Obecny stan szkoły przedstawia się zatem następująco:

Na roku III. uczniów	.	.	.	.	12
„ „ II. „	.	.	.	.	14
„ „ I. „	.	.	.	.	14
Razem					40

Z przyjętych na I. rok wykazali się świadectwami:

szkoły ludowej	.	.	.	.	9
„ tkackiej	.	.	.	.	2
„ wydziałowej i przemysłowej	.	.	.	.	3
gimnazjum I. klasy	.	.	.	.	2
Razem					16

Podług wieku posiada szkoła:

z ukończonym 15 rokiem uczniów	.	.	.	.	2
od 16 do 18 lat uczniów	.	.	.	.	23
„ 19 „ 20 „ „	.	.	.	.	9
„ 21 „ 30 „ „	.	.	.	.	6
Razem					40

Według wyznania :

rzymsko-katolickiego	.	.	.	.	28
grecko-katolickiego	.	.	.	.	10
ewangelickiego	.	.	.	.	2
					<hr/>
Razem	.				40

Według pochodzenia :

synów rolników	.	.	.	.	20
„ rzemieślników i przemysłowców	.	.	.	.	3
„ oficyalistów prywatnych	.	.	.	.	10
„ nauczycieli	.	.	.	.	3
„ rodziców innych zawodów	.	.	.	.	4
					<hr/>
Razem	.				40

Stan zdrowia był w roku sprawozdawczym dobry.

Dyrekcya zaznacza ponownie, iż postawienie nowego budynku dla niższej szkoły w jak najbliższej przyszłości jest nieodzowną potrzebą.

Dyrekcya kraj. szkół rolniczych w Dublanach.

Dublany, w listopadzie 1901.

Juliusz Frommel

dyrektor.

Sprawozdanie administracyjne

gospodarstwa folwarku Dublany za rok 1900/1.

I. Gospodarstwo rolne.

W roku 1900/1 oddał folwark dwa morgi na pole ćwiczeń, na szkółkę drzew, na ogrody funkcyjaryuszów i pod budynki (dom dla parobków). — Z powodu rozszerzenia doświadczeń w r. 1901 oddano dalsze 4 morgi katedrze rolnictwa na pole doświadczałne.

Zasianem i zaszadzonem było w roku	1896/7	1897/8	1898/9	1899 1900	1900/1	Uwaga do roku 1900/1
	m o r g i					
Żytem	22 $\frac{1}{2}$	23	31	30	33	
Pszenicą ozimą . .	32	27 $\frac{1}{2}$	27 $\frac{1}{2}$	30	40	
» jara	11	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	
Jęczmieniem . . .	5	5	5	5	5	
Owsem	26	21 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{1}{2}$	28	27	
Grochem	4	4	2	—	—	
Bobikiem	4	6	5	17 $\frac{1}{2}$	6	
Wyką na nasienie	3 $\frac{1}{2}$	3	2 $\frac{1}{2}$	5	2 $\frac{1}{2}$	
» na paszę i zielony nawóz .	—	—	—	—	5	
Esparcetą	—	—	—	—	—	
Łubinem	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	—	—	
Rzepakiem	wymarzał	20	20	4	10	
Makiem	—	—	—	4	—	
Soją	—	—	—	1	—	
Ziemniakami . . .	25	20	27	22	29*)	*) więcej z powodu zniszczenia części pszenicy na R. VI. gł. r.
Burakami	6	6	5 $\frac{1}{2}$	5	5	
Marchwią	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	
Koniczyną szwedzką z trawami 1-roczn.	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	10	12 $\frac{1}{2}$	
Koniczyną szwedzką » 2-letnią .	10	10	10	10	10	
» czerwoną z trawami	12 $\frac{1}{2}$	10	10	10	10	
» białą	10	10	10	10	10	
Różnem nasieniem .	1	1	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	3	
Zieloną paszą . . .	9	4	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{4}$	4	
» » w rzepaczysku	—	10	10	4	10	
Ugorem leżało . .	23	26 $\frac{1}{2}$	20	14	10	
Wydzierżawiono na krótki czas . . .	17 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	8	
Razem	241 $\frac{1}{2}$	234 $\frac{1}{2}$	244 $\frac{1}{2}$	243 $\frac{1}{2}$	241 $\frac{1}{2}$	

Rok 1900/1 należy do niekorzystnych dla gospodarstwa rolniczego w Dublanach.

W jesieni 1899 wyrządziły myszy — jak to już zaznaczono w Sprawozdaniu za rok 1899/1900 — ogromną szkodę w oziminach, w koniczyńie, w stertach i stodołach, zaś na wiosnę 1900 (w marcu) wymroziły zimne wiatry północne przy 10° R. mrozu na polach niepokrytych śniegiem, rzepak i część ozimin, tudzież koniczyńy. Rzepaku — z 20 morgów — zostawiono 4 morgi tylko dla przekonania się i demonstracyi dla uczniów, resztę poderano i zasiano makiem 3½ morga, bobikiem 12½ morgów. Nie dość na tych klęskach; w lipcu uszkodził grad znacznie różne zboża, po części już na pokosach, bobik, mak i buraki, i wskutek tego plony roku 1900 były o wiele mniejsze niż w latach poprzednich i oczywiście czysty dochód z gospodarstwa był gorszy.

Z powodu posuchy i późnych mrozów w maju posuchy w lipcu, tak pierwszy jak i drugi pokos łąk i koniczyńy był mały co do ilości, za to jednak pod względem jakości nadzwyczaj dobry. Ziemiaki dały dobry plon w roku 1900, dla buraków zaś i marchwi było za sucho.

Miarą szkód wyrządzonych przez myszy, mróz i grad, jest to, iż na piaskach (za Baranem) gdzie nie było gradu i myszy, dało żyto w roku 1900 niebywale wielkie plony ziarna, tak iż przeciętny plon żyta na całym folwarku, pomimo powyżej wspomnianych szkód, jest dobry.

produkcji gospodarstwa rolnego na folwarku Dublany.

L. porządk.	Plody	1896/7		1897/8		1898/9		1899/1900		w roku gospodarskim 1900/1													
		z		jednego		z		jednego		morgów		kóp		snopek		cełne		średnie		poślad		z I morga	
		kóp	ziarna	kóp	ziarna	kóp	ziarna	kóp	ziarna	kóp	ziarna	kóp	ziarna	kóp	ziarna	g.	kg.	g.	kg.	g.	kg.	kóp	ziarna
		g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	g.
1	Żyto ¹⁾	17.7	11.68	9.41	5.50	7.30	13.70	10.50	13.87	30	262	07	406	16	—	—	14	28	9.20	14.02			
2	Pszenvca ozima ²⁾	15.8	12.80	12.27	5.03	11.37	12.43	15.88	11.27	30 ^{1/2}	228	04	183	09	20	85	18	03	7.52	7.32			
3	Jęczmień	8.37	12.28	8.48	8.59	8.54	13.07	10.60	13.75	5	37	45	52	32	—	—	5	90	7.55	11.64			
4	Owies	8.4	8.76	5.48	4.88	7.85	12.41	9.76	12.67	28	231	37	234	88	—	—	—	—	8.97	8.39			
5	Groch	—	5.80	7.75	4.04	—	3.93	—	4.17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
6	Bobik ³⁾	11	8.93	6.40	4.02	10.40	6.85	9.76	6.32	17 ^{1/2}	136	31	91	69	—	—	—	—	7.80	5.23			
7	Wyka na nasienie ³⁾	4.38	2.94	6.71	2.87	—	8.07	—	3.77	5	24	fur	10	22	—	—	—	03	—	2.04			
8	Rzepak ⁴⁾	—	8.64	wymarzł	—	—	14.26	—	12.31	4	30	fur	15	75	—	—	1	09	—	4.21			
9	Różne trawy z koni- czyną i esparcetą	—	4.32	—	—	—	1.40	—	0.60	6	—	—	19	73	—	—	—	—	—	3.29			
10	Biała koniczyzna ⁵⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	10	57	fur	8	64	—	—	1	40	—	1.00			
11	Ziemiaki	—	95.5	—	104	—	131	—	145	22	—	—	2795	62	—	—	—	—	—	128			
12	Buraki	—	448	—	307	—	399	—	366	5	—	—	1665	49	—	—	—	—	—	333			
13	Marchew	—	—	—	145	—	332	—	212	1 ^{1/2}	—	—	258	92	—	—	—	—	—	172.62			
14	Mohar na nasienie	—	—	4.33	4.20	4	5.10	4.5	4.45	1 ^{1/2}	7	52	9	13	—	—	3	26	5.02	8.26			
15	Soja na nasienie	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	9	18	—	—	—	—	—	9.18			
16	Mak ⁶⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	7	18	—	—	—	—	—	1.79			

¹⁾ Zebrano przed gradobiciem; ²⁾ po części grad; ³⁾ grad zniszczył najwięcej: bobik, mak, owies i wykę; ⁴⁾ wymarzał;
⁵⁾ spalone z powodu posuchy w lipcu; ⁶⁾ zniszczone gradem.

Na zmniejszenie plonu buraków przyczyniła się oprócz gradu także ta okoliczność, iż nie sieje się jak poprzednio wodnistych (Mammutów, Oberndorfskich, Eckendorfskich, Askońskich) lecz bogate w cukier i białko »Piloty«. — Ziemniaki na wiosnę 1901, były tak niskie w cenie po 1 k. 40 gr. za 100 kg. loco Lwów, iż po pokryciu potrzeby gorzelni, zamiast sprzedaży korzystniej było 300 q. zakisić jako paszę dla krów na zimę 1901/2.

II. Gospodarstwo łakowe.

W gospodarstwie łakowem nie zaszła żadna zmiana.

		I. pokos	II. pokos
W roku 1900 dało 27 morgów łąk międzypolowych		167 q.	166 q. = 333 q.
„ „ „ „ 42 „ melior. torfowych		354 »	447 » = 801 »
			<u>Razem 1134 q.</u>

W roku poprzednim było 1414 q.

III. Inwentarz żywy.

Stan ogólny nie zmienił się prawie. Produkcya mleka cokolwiek jeszcze się podniosła.

Od krów Oldenburskich było:

Od 17 sztuk ważących 10.486 kg. ż. w. 49.940 kg. mleka, **na 1.000 kg. żywej wagi** wypada 4.762 kg. **czyli 5 236 litr mleka**. Na 1 krowę **Anglerską** przeciętnej żywej wagi 616 8 kg. wypada 3.084 61 litr mleka

Od krów Anglerskich było:

Od 16 sztuk ważących 7.854 kg. ż. w. 39.149 kg. mleka, **na 1.000 kg. żywej wagi** wypada 4.987 kg. **czyli 5.236 litr mleka**. Na 1 krowę **oldenburską** przeciętnej żywej wagi 490 9 kg. wypada 2.570 35 litr mleka, a przeto znowu okazało się, iż Anglerskie bydło w **stosunkach dublańskich** lepiej spienięża paszę niż Oldenburskie.

Młodych buhajów Oldenburskich sprzedano i w tym roku 6 sztuk, w wieku od 12 do 17 miesięcy, po 650 do 820 koron.

Stan zdrowotny bydła rogatego był zadowalniający i prawie od 3 lat t. j. **od stycznia 1899 ustały poronienia krów dublańskich.**

Z powodu zaszlamowania stawów dublańskich — gdyż w budżecie nie ma kredytu na wyszlamowanie tychże — sposób nienormalnego gospodarstwa rybnego, a m. zarybiania na wiosnę stawów kupionym, półtorarocznym zarybkiem i wyławiania tegoż przed zimą — musi być i nadal prowadzony tak jak w przeszłym roku. Ma to — oprócz innych ujemnych stron — także tę niekorzyść, iż jesteśmy zupełnie zawiśli od dobrej woli hodowcy ryb, sprzedającego nam taki zarybek, a w jesieni trudno osiągnąć dobrą cenę, ponieważ musimy bezwarunkowo wyłowić ryby przed większymi mrozami.

Porównanie wartości inwentarza żywego z dnia 1. lipca 1900 z wartością tegoż z dnia 1. lipca 1901 przedstawia się następująco:

Dnia 1. lipca 1900

(Patrz sprawozdanie folwareczne
z roku 1899/1900]

Koron gr.

1. Konie.

3 sztuk	778	60
1 "	144	—
6 "	1260	60
7 "	1248	40
2 "	292	60
4 "	566	—
1 "	90	—

25 koni	4.435 k. 20 gr.	
10% petr.	443 " 52 "	3991 68

2. Bydło rogате.

a) Oldenburskie.

1 buhaj „Radbod“ (7-letni)	1411	80
1 buhaj „Bohun“ importowany 32	1200	—
15 krów 9359 klg. po 1-20	11230	80
2 krowy półkrwi 1127 klg. po 80 gr.	901	60
16 jałówek 4723 klg. po 1-20	5667	60
6 buhajów młodych 801 klg. po 1-60	1281	60
2 młode buhaje 15 miary	1280	—

b) Anglerskie.

1 buhaj „Felix“	748	80
1 buhaj „San“ importowany z Angler	—	—
3 krowy importowane	1255	—
14 krów 7.222 klg. po 70 gr.	5055	40
18 jałówek 3.925 klg. po 70 gr.	2747	50
1 młody buhaj	167	—
3 sztuk Simmenthal	1235	60
5 sztuk opasowych	738	—

Bydło rogате razem 34929 70

3. Owce.

3 barany i 10 matek „Czuszek“		
2 barany	350 Koron	
1 skop		
16 matek		
10 jagniąt	160 Koron	510 —

4. Trzoda chlewna.

1 knur	120 Koron	
4 lochy	637 "	
2 krajowe	—	
2 młode	160 "	859 —
Razem	40281	38

Dnia 1. lipca 1901

Koron gr.

1. Konie.

3 po potrąceniu 10%	700	74
6 po potrąceniu 10%	1134	54
7 " " "	1123	56
1 " " "	146	—
3 " " "	420	—
1 " " "	81	—
2 " " "	540	—
1 " " "	180	—
1 " " "	60	—

25 koni	4.483 k. 50 gr.	
10% potr.	448 " 35 "	4035 15

2. Bydło rogате.

a) Oldenburskie.

1 ten sam po strąc. 30% — 432 k. 54 gr.	988	26
1 ten sam po strąc. 30% — 450 klg.	840	—
17 krów 10.859 klg. po 1-20	13030	80
2 krowy półkrwi 1.130 klg. po 80 gr.	904	—
18 jałówek 4.988 klg. po 1-20	5984	60
6 takich 1.050 klg. po 1-60	1680	—
2 takie 947 klg. po 1-60	1515	20

b) Anglerskie.

1 ten sam po potrąc. 20% — 149 k. 76 g.	599	04
1 ten sam 630 klg. po 1-20	756	—
3 te same po potr. 30% — 376 k. 20 g.	878	50
13 krów 6653 klg. po 70 gr.	4657	10
18 jałówek 5003 klg. po 70 gr.	3502	10
2 młode buhaje 535 klg. po 80 gr.	428	—

3 sztuk opasowych 1390 klg. po 48 gr.	667	20
---	-----	----

Bydło rogате razem 36431 80

3. Owce.

3 barany i 10 matek „Czuszek“		
5 baranów	480 Koron	
4 skopy		
21 matek		
20 jagniąt	320	800 —

4. Trzoda chlewna.

2 knury	220 Koron	
4 lochy	360 "	
2 krajowe	—	
19 prosiąt	342 "	922 —
Razem	42188	95

Zestawienie.

Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1900	40281 K. 38 gr.
Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1902	42188 » 95 »
Różnica na korzyść roku 1900/1	1907 K. 57 gr.

IV. Porównanie

wartości remanentów folwarcznych z dnia 1. lipca 1900 z wartością remanentów z dnia 1. lipca 1901.

A) W ziarnie i mące:

1.	25.24	klg. żyta celnego	po 10 K. — gr.	302 K. 88 gr.
2.	6.79	» żyta średniego	» 10 » — »	67 » 90 »
3.	28.93	» pszenicy celnej	» 15 » — »	448 » 50 »
4.	5.05	» pszenicy pośledniej	» 12 » — »	60 » 60 »
5.	24.98	» jęczmienia celnego	» 12 » 50 »	312 » 25 »
6.	1.73	» jęczmienia średniego	» 10 » — »	17 » 30 »
7.	125.76	» owsa	» 13 » 50 »	1697 » 76 »
8.	13.45	» bobiku	» 12 » — »	161 » 04 »
9.	5.22	» wyki celnej	» 16 » — »	93 » 52 »
10.	0.03	» wyki pośledniej	» 10 » — »	— » 30 »
11.	12.01	» moharu	» 24 » — »	288 » 24 »
12.	0.24	» nasienia buraków	» 100 » — »	24 » — »
13.	4.44	» » koniczu białego	» 70 » — »	300 » 80 »
14.	16.81	» » koniczu czerwonego » 100 » — »	1681 » — »	
15.	0 10	» maku	» 48 » — »	4 » 80 »
16.	1.00	» » rzepaku	» 23 » — »	23 » — »
17.	8.90	» » soji	» 16 » — »	142 » 40 »
18.	5.17	» » różne	» 100 » — »	517 » — »
19.	26.22	» otrąb	» 8 » 80 »	230 » 73 »
20.	80.13	» makuchów	» 14 » — »	1121 » 82 »
21.	7.45	» kartofel	» 1 » 60 »	11 » 92 »
22.	0.07	» maki żytniej	» — » 14 »	— » 98 »
23.	0.54	» maki pszennej	» — » 16 »	8 » 64 »

B) Pasza i prosta słoma:

24.	571.00	ctn. paszy z r. 1900	po 3 K. — gr.	1713 K. — gr.
25.	228.00	» koniczyzny	» 3 » — »	684 » — »
26.	421.16	» otawy dwuletniej na ściółkę » 1 » 60 »	34 » 34 »	
27.	55.00	» mieszanki	» 3 » — »	165 » — »
28.	765 00	kóp powróseł	» — » 20 »	153 » — »

C) Nawozy pomocnicze:

29.	34.72	klg. żużli	po 8 K. — gr.	277 K. 76 gr.
30.	49.75	» kajnitru	» 2 » 60 »	129 » 35 »
31.	5.37	» soli potasowej	» 10 » 40 »	55 » 85 »
32.	10.00	» wapna	» 2 » 40 »	24 » — »

D) Drzewo:

33.	517 m. 1½ 2" desek	po — K. 35 gr.	180 K. 95 gr.
34.	17 sztuk oszwarów	» — » 40 »	6 » 80 »
35.	8 » słupów dębowych	» 6 » — »	48 » — »
36.	28 sagów drzewa opałowego	» 22 » — »	616 » — »

E) Różne:

37.	296 ctn. kwaszy z kartofel	po 1 K. 60 gr.	473 K. 60 gr.
	Wartość remanentów z dnia 1. lipca 1901		12079 K. 03 gr.
	Wartość remanentów z dnia 1. lipca 1900		4946 » 22 »
	Różnica na korzyść roku 1900/1		7132 K. 81 gr.

V. Inwentarz martwy.

W inwentarzu martwym i w budynkach nie zaszła zmiana.

Dom dla rządcy folwarku, w którym mieszka także służba Wyższej Szkoły rolniczej, zarazem mieści się kuchnia i spiżarnia czeladna, tudzież nasieniarnia ogrodu i sala gimnastyki Niższej Szkoły, nie może stać już dłużej i musi być koniecznie zastąpiony nowym budynkiem.

Krowiarnia i stajnia końska, następnie gnojarnia wymagają gruntownej restauracji, fundusz bowiem 500 koron, wyznaczony **na konserwację wszystkich budynków i ogrodzeń folwarecznych**, nie może pokryć nawet w połowie potrzebnych wydatków na ten cel, a to tem mniej, ponieważ z tej szczupłej kwoty administracja folwarku musi także pokrywać — oprócz konserwacji właściwych budynków folwarecznych — wydatek czyszczenia kloaków, kominiarza, utrzymania karczmy, domu mieszkalnego i szopy na torfowisku

Z tego powodu **rekonstrukcję gnojarni, wybrukowanie części dziedzińca folwarku**, wstawienie nowych okien w stajniach, odkładano przez szereg lat z jednego roku na drugi, obecnie zaś roboty te nie dadzą się już absolutnie odłożyć.

VI. Zestawienie

rachunku pieniężnego od 1. lipca 1897 do 30 czerwca 1901.

W y d a t k i	1897/8		1898/9		1899/00		1900/1	
	K.	g.	K.	g.	K.	g.	K.	g.
Dziesięć procentowa amortyzacja za zakupione narzędzia i maszyny	226	94	241	14	379	24	379	24
Rubryka I.								
Poz. 1. Płace i zasługi	5826	76	5511	28	5030	89	4684	97
» 2. Najem robotnika	9465	98	8950	26	9768	81	10138	16
» 3. Zmiana nasion	77	78	635	46	581	16	976	—
» 4. Dokupno nawozów pomocniczych	3491	82	2658	06	2271	86	2826	90
» 5. Dokupno karmy	6420	20	7865	12	9500	82	8301	81
» 6. Zastąpienie zużytych koni	1700	20	59	38	595	31	825	18
» 7. Utrzymanie budynków i ogrodzeń	13	94	555	10	569	28	515	54
a) 4% amort. przebudow szopy	—	—	—	—	—	—	150	83
» 8. Utrzymanie narzędzi i maszyn, kucie koni	1112	84	819	80	904	07	1123	38
» 9. Utrzymanie rowów i dróg	100	44	39	94	—	—	431	12
» 10. Amortyzacja melioracji łąk i drenowanie pól	618	44	1359	04	1359	04	1359	04
a) Łąki, utrzymanie narzędzi	—	—	—	—	—	—	156	94
» 11. Łąkowy	—	—	400	—	400	—	400	—
» 12. Zabezpieczenie od pożaru i gradu	1068	44	1130	76	1146	32	1115	43
» 13. Kuchnia folwarczna	694	46	850	26	735	16	879	22
» 14. Światło i smarowidło	58	64	67	12	125	80	192	68
» 15. Rogatki, posyłki i jazdy	255	96	84	66	232	—	237	18
» 17. Kultura lasu i plantacje nieużytk	—	—	345	08	405	05	—	—
» 18. Koszta kancelaryjne	49	70	118	36	86	66	29	40
» 19. Dokupno inwentarza żywego i bydła opasowego	—	—	9259	34	—	—	—	—
Rubryka V.								
» 24. Koszta leczenia, tępienia myszy i owadów, ochrona roślin i rozmaite	679	62	725	64	496	24	679	95
Różnica wartości inwentarza żywego	1048	20	—	—	18	66	—	—
Różnica wartości remanentów	—	—	1259	14	—	—	—	—
Razem	33029	36	42834	47	34606	37	35402	97

Dochody	1896 7		1897 8		1898 9		1899 0		1900 1	
	K.	g.	K.	g.	K.	g.	K.	g.	K.	g.
Rubryka I.										
Poz. 1. Sprzedaż ziemiopłodów	12537	02	11552	26	20802	50	22750	48	5927	82
» 2. Z wynajętych łąk	4115	84	2302	58	2779	10	2964	20	2071	80
Z tychże należy się 1/7 1901	—	—	—	—	667	80	789	60	1489	10*
Od Stacji botan. za pole	—	—	—	—	320	—	320	—	—	—
» 3. a) α) za mleko	6903	28	6678	82	7329	68	9146	46	6453	84
β) przychowek	1006	04	2357	84	1124	84	5047	30	4599	45
γ) braki i opasy	1642	04	2454	84	1101	70	2285	80	2628	90
b) Nierogaczna	952	20	221	28	515	70	750	26	1431	—
c) Owce	308	—	125	16	76	—	160	72	211	87
d) Zysk z wytuczenia	890	42	1582	42	4541	12	922	—	76	64
e) Szkoła wyższa rycz.	2000	—	2000	—	2000	—	2000	—	2000	—
» 4. Z lasu i stawów	547	40	358	84	543	10	57	10	440	62
Rubryka II.										
» 7. Z polowania	50	—	50	—	50	—	50	—	50	—
Rubryka IV.										
» 8. Rozmaite: z wynajętych koni i t. p.	93	60	200	58	373	94	1264	25	1257	17
Rubryka V.										
Różnica w wartości inwentarza żywego	12382	—	—	—	7076	14	—	—	1907	57
Rubryka VI.										
Różnica w wartości remanen.	1276	22	1508	02	—	—	1125	72	7132	81
Dochody razem	44704	06	31392	64	49301	62	49629	89	37678	59
Odróżając wydatki	35476	18	33029	36	42834	47	34606	37	35402	97
Pozostaje czysty dochód	9227	88	—	—	6467	15	15023	52	2275	62
Niedobór	—	—	1636	72	—	—	—	—	—	—

Przeciętny czysty dochód od 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1901 rocznie 6271 K. 49 gr.

*) Zaległe.

Ponieważ w tym roku poszczególne pozycje wydatków i dochodów w porównaniu z poprzednimi latami okazują znaczną różnicę, przeto motywuję to jak następuje:

Co do wydatków:

Poz. 4. Ponieważ dawniej kupowano nawozy pomocnicze u firm prywatnych, płacąc za nie dopiero po 6 miesiącach, zaś od r. 1889, gdy się sprowadza nawozy te od komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospod. we Lwowie, zapłata musi być uiszczona najdalej 1 miesiąc po otrzymaniu. To obciąża znacznie rok gospodarski 1900/1.

Co do dochodów:

Do 5.927 k. 12 gr. **Rubryka I. 1.** trzeba doliczyć różnicę wartości remanentów w kwocie 7.132 k. 81 gr. a przeto dochód za ziemiopłody wypada wogóle w kwocie 13.059 kg. 93 gr., zawsze mniejszy od dwóch lat poprzednich, większy zaś od lat: 1896/7 i 1897/8. Przyczyna niskiej kwoty osiągniętej ze sprzedaży ziemiopłodów została powyżej umotywowana.

Do **Rubryki I. 2.** Parcele pojedyncze, dawno do karczmy należące, następnie łąka na t. zw. Ibianowce, w lecie 1901 nie były wydzierżawione, ostatnia z tego powodu, iż została sprzedana p. Niemiłowiczowi.

Rubryki I. 3. a. a. Za sprzedaż mleka było mniej niż w roku poprzednim, z powodu wychowu więcej cieląt i ponieważ obcy robotnicy, (mazury) otrzymywali mleko w naturze, w wartości wyżej 700 k.

Do **Rubryki I. 3. a. β.** trzeba doliczyć Rubryka V. 1.907 k. 57 gr. różnica wartości inwentarza żywego, przyczem zwraca się uwagę, iż przy koniach odtrącono od dawnych koni 20, od nowodokupionych zaś 10%. Od wartości buhajów i sprowadzonych krów odtrącono 20 i 30% na amortyzację; od tej kwoty jest także odtrąconą correlatywnie kwota 967 k. 14 gr. za kupno buhaja »San« przez c. k. gal. Towarzystwo gospodarcze we Lwowie, podczas gdy w remanencie figuruje kwota 756 kor.

Rubryki I. 3. d. Zysku z wytuczenia w r. 1900 i prawie nie było, ponieważ dla braku paszy, a przedewszystkiem słomy i konieczyny nie można było wytuczyć dokupionego bydła.

Powtarzając tu te same dezyderata, jakie już od pięciu lat podnoszę, tyżące się powiększenia kontyngentu dla gorzelni, drenowania reszty pól, wywożenia stawarki ze stawów i zaopatrzenia Dublan dobrą wodą, konstatuję, iż — w stosunku do niekorzystnych pod każdym względem warunków gospodarstwa folwarku Dublany tak co do produkcji rolnej i zwierzęcej jak i co do oczyszczania roli z chwastów i do siły nawozowej, okazuje się znaczny postęp. W gospodarstwie zakładowem, prowadzonym przedewszystkiem jako wzór dla demonstracji dla uczniów, wykazanie czystego, wysokiego dochodu jest rzeczą arcyważną, ważniejszym jednak jest jeszcze ażeby budynki, inwentarz i wszystkie środki gospodarskie były w zupełnym porządku utrzymywane, a to pod przystosowaniem wszystkich nowych wynalazków, przydatnych dla stosunków krajowych i miejscowych. Wiele zrobiono już w tym kierunku, lecz wiele jeszcze pozostaje do zrobienia.

Dublany, w listopadzie 1901.

Juliusz Frommel

Dyrektor i administrator folwarku.